

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 192/2022-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], oboch právne zastúpených advokátom JUDr. Petrom Konvičným, Rázusova 1, Košice, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 7/2018 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 114/2021-75 z 21. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a priebeh napadnutého konania

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu pred ponižujúcim zaobchádzaním podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti a cti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 7/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola vedená pod sp. zn. Rvp 412/2022.

2. V rovnaký deň, t.j. 10. februára 2022, bola ústavnému súdu doručená ústavná sťažnosť maloletého sťažovateľa v zastúpení jeho matky (sťažovateľky), ktorou sa domáha vyslovenia

porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, základného práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavná sťažnosť maloletého sťažovateľa bola vedená pod sp. zn. Rvp 413/2022.

3. Uznesením č. k. PLs. ÚS 12/2022-5 z 2. marca 2022 ústavný súd v záujme hospodárnosti konania spojil ústavné sťažnosti sťažovateľov podľa § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 412/2022.

4. Z obsahu ústavných sťažností vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom doručeným okresnému súdu 26. novembra 2018 domáha výkonu rozhodnutia–uznesenia okresného súdu č. k. 39 P 250/2018-16 z 9. októbra 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 7/2019-96 z 31. januára 2019, ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie upravujúce styk s jej maloletým synom. Svoj návrh odôvodnila tým, že otec maloletého dieťaťa [REDACTED] (ďalej len „otec“) uvedené právoplatné rozhodnutie súdu nerešpektuje a dlhodobo jej znemožňuje akýkoľvek osobný či telefonický kontakt s maloletým sťažovateľom.

5. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že sťažovatelia už v konaní pred ústavným súdom namietali porušenie ich práv (takmer identických ako v prerokúvanej veci, pozn.) postupom okresného súdu v totožnom napadnutom konaní, pričom o prechádzajúcich ústavných sťažnostiach sťažovateľov rozhodol ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 114/2021-75 z 21. septembra 2021 s právoplatnosťou 11. októbra 2021 (ďalej aj „nález z 21. septembra 2021“ alebo „predchádzajúci nález“). Predmetným nálezom ústavný súd vyslovil porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 2, čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a porušenie základných práv maloletého sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4, čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prietáhov a obom sťažovateľom priznal primerané finančné zadost'učinenie každému v sume 7 500 eur a vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam nevyhovel.

6. Z uvedeného je zrejmé, že predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu tak môže byť len postup okresného súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu z 21. septembra 2021, t. j. po 11. októbri 2021. Napriek tomu, že sťažovatelia v petite ústavných sťažností predmet konania pred ústavným súdom takto výslovne nevymedzili, zo samotného textu ich ústavných sťažností je zrejmé, že namietajú pokračujúcu nečinnosť okresného súdu práve po vydaní predmetného nálezu. Ústavný súd preto ustálil predmet konania, tak ako je uvedené v záhlaví tohto uznesenia.

7. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu a zistil nasledujúci priebeh napadnutého konania po právoplatnosti nálezu z 21. septembra 2021:

7.1. Okresný súd vykonával procesné úkony v súvislosti s doručovaním audionahrávok a zvukových záznamov jednotlivým účastníkom konania (pokyn vyššieho súdneho úradníka z 3. novembra 2021).

7.2. Následne bol spisový materiál 8. decembra 2021 na základe žiadosti predložený Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), kde sa nachádzal do 4. januára 2022, keď bol vrátený okresnému súdu.

7.3. Po vrátení súdneho spisu okresný súd doručoval návrh otca z 24. novembra 2021 na zastavenie konania o výkon rozhodnutia sťažovateľke a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava ako kolíznemu opatrovníkovi a následne realizoval ďalšie úkony spojené s doručovaním jednotlivých vyjadrení k tomuto návrhu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach zhodne namietajú neprimeranú dĺžku napadnutého konania zapríčinenú neefektívnym postupom, resp. nečinnosťou okresného súdu pretrvávajúcou aj po vydaní nálezu ústavného súdu z 21. septembra 2021. S poukazom na závery obsiahnuté v predmetnom náleze sťažovatelia tvrdia, že okresný súd naďalej nekoná, nález ústavného súdu a ním uloženú povinnosť bezodkladne konať ignoruje, keďže dosiaľ nenariadil výkon rozhodnutia ani iné opatrenia smerujúce k tomu, aby sa uskutočnil styk sťažovateľky s jej maloletým synom a aby otec aktívne pristupoval k realizácii styku. Týmto okresný súd naďalej toleruje protiprávne konanie otca a stav, keď je sťažovateľke odopierané právo vykonávať jej rodičovské práva a povinnosti, najmä uskutočňovať osobný kontakt s jej maloletým dieťaťom a súčasne je maloletému sťažovateľovi upierané právo na starostlivosť zo strany jeho matky. Žiaden posun v konaní nenastal ani po tom, čo sťažovateľka 19. novembra 2021 adresovala predsedovi okresného súdu námietku zaujatosti konajúcej sudkyne, v ktorej okrem iného poukázala aj na pretrvávajúce prieťahy v konaní. Sťažovatelia ďalej s poukazom na príslušnú judikatúru ústavného súdu akcentujú špecifickú povahu napadnutého konania, ktoré vyžaduje výnimočnú rýchlosť a promptnosť postupu konajúceho súdu.

9. Dôvodí, že okrem porušenia základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov dochádza v súvislosti s nečinnosťou okresného súdu aj k priamemu zásahu do ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, keďže sťažovateľke je znemožňované stykať sa s jej maloletým dieťaťom a podieľať sa ako rodič na jeho výchove a zároveň je maloletému sťažovateľovi upierané právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť zo strany matky, čím v konečnom dôsledku dochádza aj k porušeniu zásady *denegatio iustitiae*.

10. S ohľadom na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavných sťažností na ďalšie konanie nálehom vyslovil porušenie ich práv označených v bode 1 a 2 postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prieťahov a súčasne im priznal finančné zadosťučinenie každému v sume 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania vzniknutých pred ústavným súdom.

III. Vyjadrenie okresného súdu

11. V súvislosti s prípravou predbežného prerokovania ústavných sťažností sťažovateľov si ústavný súd spolu so súdnym materiálom vyžiadal aj vyjadrenie okresného súdu k ich obsahu.

11.1. Na predmetnú výzvu ústavného súdu reagoval okresný súd podaním č. k. Spr. 96/2022 zo 7. marca 2022, v ktorom odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ] z 25. februára 2022. Konajúca sudkyňa poukázala na rozsiahlosť spisového materiálu (okrem iného) vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 38 P 60/2017 a na ďalšie početné konania týkajúce sa maloletého sťažovateľa iniciované oboma rodičmi. Uviedla, že súbežne s namietaným konaním prebieha pod sp. zn. 39 Em 2/2019 ďalšie konanie o výkon rozhodnutia okresného súdu – neodkladného opatrenia č. k. 37 P 32/2021 z 21. apríla 2021, ktorým bol upravený asistovaný styk sťažovateľky s maloletým sťažovateľom a obom rodičom bola uložená povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v akreditovanom zariadení. Zákonná sudkyňa doplnila, že spisový materiál bol 8. decembra 2021 na základe žiadosti predložený ministerstvu spravodlivosti a následne bol zapožičaný krajskému súdu, pričom okresnému súdu bol vrátený 26. januára 2022. V súčasnosti prebiehajú úkony spojené s doručovaním návrhu otca na zastavenie konania z 24. novembra 2021 a následným doručovaním ďalších vyjadrení ostatným účastníkom. Konštatovala, že podľa jej názoru ide vzhľadom na množstvo podaní a návrhov jednotlivých účastníkov a ďalšie prebiehajúce konania týkajúce sa maloletého sťažovateľa, ale najmä vzhľadom na vzťahy v rodine o skutkovo zložitú vec, pričom okresný súd aj napriek obmedzeniam spojeným s ochorením COVID-19 priebežne koná, majúc pritom na pamäti najlepší záujem maloletého dieťaťa.

IV. Predbežné prerokovanie ústavných sťažností

12. Podstata oboch ústavných sťažností spočíva v námietke pokračujúcej nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní aj po právoplatnosti nálezu ústavného súdu, čím naďalej dochádza k vzniku zbytočných prietáhov, a tým k porušovaniu označených práv sťažovateľov.

IV.1. K porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

13. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy (a čl. 38 ods. 2 listiny) si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010, I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

14. Ústavný súd stabilne judikuje, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu alebo iného štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci

na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu. Na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby súd alebo štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

15. Predmetom napadnutého konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie vo veci nariadenia výkonu právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia (neodkladného opatrenia) o úprave styku sťažovateľky s maloletým sťažovateľom, ktoré sa začalo na návrh sťažovateľky z dôvodu, že povinný (otec), ako tvrdí sťažovateľka, dlhodobo odmieta plniť súdom stanovenú povinnosť a umožniť jej kontakt s maloletým synom.

16. Po dôkladnom preskúmaní ústavných sťažností sťažovateľov, vyjadrenia okresného súdu a samotného priebehu napadnutého konania v období po právoplatnosti predchádzajúceho nálezu ústavný súd konštatuje, že okresnému súdu nemožno vytknúť nečinnosť v jeho postupe v takej zásadnej miere, ktorá by odôvodňovala vyslovenie porušenia ústavných práv sťažovateľov. V prvom rade ústavný súd akcentuje, že sťažovatelia sa opätovne obrátili na ústavný súd, namietajúc postup okresného súdu v rovnakom konaní, resp. jeho pokračujúcu nečinnosť po uplynutí len 4 mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti predchádzajúceho nálezu z 21. septembra 2021. Aj keď ústavný súd musí súhlasiť so sťažovateľmi v tom smere, že okresný súd nevykonal v posudzovanom období žiadne podstatné úkony a nepristúpil ani k nariadeniu výkonu rozhodnutia, nebolo možné nezohľadniť, že spisový materiál sa nachádzal mimo dispozičnej sféry okresného súdu približne jeden mesiac (od 8. decembra 2021 do 4. januára 2022), keď bol na základe žiadosti predložený ministerstvu spravodlivosti (bod 7). V tomto čase okresný súd zjavne nemohol ovplyvniť priebeh konania, ktorý bol taktiež poznačený aj objektívnou okolnosťou spočívajúcou v mimoriadnej pandemickej situácii spojenej s ochorením COVID-19 a s práceneschopnosťou konajúcej sudkyne. Po vrátení veci z ministerstva spravodlivosti a krajského súdu, ktorému, ako tvrdí zákonná sudkyňa, bol spis zapožičaný k nahliadnutiu do 26. januára 2022, pristúpil okresný súd k doručovaniu medzičasom podaného návrhu otca z 24. novembra 2021 na zastavenie napadnutého konania a následnému doručovaniu vyjadrení sťažovateľky a kolízneho opatrovníka k tomuto návrhu.

17. Ústavný súd si veľmi dobre uvedomuje citlivý predmet napadnutého konania a chápe tiež frustráciu sťažovateľky vyvolanú dlhodobou absenciou kontaktu s jej maloletým synom, ktorý je aktuálne v osobnej starostlivosti otca, pričom tento stav bol len umocnený nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to napokon konštatoval aj ústavný súd vo svojom predchádzajúcom náleze. V posudzovanom prípade však práve krátkosť časového odstupu od nadobudnutia právoplatnosti daného nálezu a už popísané okolnosti, ktoré priebeh tohto konania nepochybne ovplyvnili, viedli ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu nedošlo k takej intenzite zásahu, ktorá by zodpovedala ústavne relevantnému porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Ústavný súd preto ústavné sťažnosti sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené. Pripomína však, že ďalšia prípadná

nečinnosť okresného súdu alebo prípadná jeho neefektívna/nesústredená činnosť by už mohla založiť kvalifikovaný zásah do označených práv sťažovateľov, čo by viedlo k opakovanému vysloveniu ich porušenia. V takom prípade by toto rozhodnutie nemalo predstavovať prekážku prípustnosti opätovného konania pred ústavným súdom a rozhodovania vo veci samej [§ 55 zákona písm. a) zákona o ústavnom súde].

19. Ústavný súd pritom obdobne ako v jeho predchádzajúcom náleze apeluje na okresný súd, aby v napadnutom konaní postupoval s osobitnou starostlivosťou, majúť pritom na pamäti najlepší záujem maloletého dieťaťa, ktorý je potrebné zohľadňovať v každej fáze konania o výkon rozhodnutia. Aj keď nesporne nie je možné v namietanom konaní postupovať izolovane, teda bez zohľadnenia ďalších prebiehajúcich konaní týkajúcich sa maloletého sťažovateľa, ktoré, ako sa ústavný súd sám presvedčil z obsahu vyžiadaného spisu a tiež z vyjadrenia konajúcej sudkyne, obaja rodičia pravidelne iniciujú a s ich návrhmi sa tak musí okresný súd opakovane relevantným spôsobom vysporiadať, práve plynutie času je tým zásadným faktorom, ktorý môže ovplyvniť ochladnutie či úplné vzájomné odcudzenie rodiča a dieťaťa. Právom maloletého dieťaťa je (ak je to možné) budovať si a mať vzťah k obom rodičom a nevyrastať v prostredí, v ktorom je jeden z rodičov „zavrhnutý“, preto konajúce súdy nesmú na toto právo dieťaťa rezignovať.

20. Na záver považuje ústavný súd za žiaduce už len dodať, že hoci konajúce súdy tiež nie sú všemocné, najmä ak sa v záležitostiach v oblasti rodinného života dostávajú do stretu s rodičmi, ktorí nie sú schopní prekonať svoju nevraživosť a nehladia pritom na záujmy vlastného dieťaťa (rozhodnutie ESLP vo veci Pedovič proti Českej republike z 18. 7. 2006, sťažnosť č. 27145/03, body 109, 115), čo je práve prípad rodičov maloletého sťažovateľa, rozhodujúce je, aby na účel uskutočnenia (obnovenia) styku rodiča s maloletým dieťaťom prijali všetky opatrenia, ktoré je od nich možné v tomto prípade rozumne očakávať (rozsudok ESLP vo veci Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku z 25. 1. 2000, sťažnosť č. 31679/96 alebo rozsudok vo veci Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, sťažnosť č. 63627/00, bod 118).

IV.2. K porušeniu základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 41 ods. 4, čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa:

21. Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané porušenie označených hmotných práv (sťažovateľka osobitne v ústavnej sťažnosti namieta porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 1 ústavy a maloletý sťažovateľ porušenie práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, pozn.), tieto nepochybne namietajú v súvislosti s nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní. V okolnostiach danej veci dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade vplyv dĺžky napadnutého konania v posudzovanom období po nadobudnutí právoplatnosti skoršieho nálezu nedosahuje takú ústavne relevantnú intenzitu, ktorá by mala za následok zásah do samotnej podstaty označených hmotných práv sťažovateľov a umožnila tak ústavnému súdu prijať záver o ich porušení.

22. Aj v tejto časti preto ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnené podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.3. K porušeniu ústavného princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy:

23. Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy zakotvujúceho ústavný princíp rovnosti ústavný súd uvádza, že vyslovenie jeho porušenia je *de facto* viazané na vyslovenie porušenia konkrétneho základného práva (II. ÚS 821/00, I. ÚS 176/07, I. ÚS 485/2010, I. ÚS 229/2019), čo v tomto prípade konštatované nebolo. V tejto časti preto bola ústavná sťažnosť sťažovateľky odmietnutá ako zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. Keďže obe ústavné sťažnosti boli odmietnuté ako celok, rozhodovanie o ďalších požiadavkách sťažovateľov stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2022

Miloš Maďar
predseda senátu